

Bezoekadres:
Rijnstraat 8
Den Haag

Postadres:
Postbus 30947
2500 GX Den Haag

Telefoon: 070 - 3393034

Fax: 070 - 3391342

Aan
de Minister van Landbouw,
Natuurbeheer en Visserij
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

TCB S27(1999)

Den Haag, 10 maart 1999

Betreft: Advies Ontwerp-ontheffing artikel 7 BGDM

Mijnheer de Minister,

In uw brief van 3 februari 1999, kenmerk TRCJZ/ 1999/ 448 verzoekt u de Technische commissie bodembescherming mede namens uw ambtgenoot van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer te adviseren over een Ontwerp-ontheffing van de verplichting dierlijke mest op emissie-arme wijze aan te wenden. De ontheffing moet een praktijkonderzoek mogelijk maken naar verhoging van de benutting van op landbouwgrond toegediende stikstof door landbouwgewassen. Het onderzoek vindt plaats bij boeren die zijn aangesloten bij de milieucoöperaties VEL en VANLA. De aangesloten bedrijven zijn gelegen in de gemeenten Achtkarspelen, Tietjerksteradeel en Smallingerland.

De commissie heeft reeds eerder geadviseerd over ontheffingen van het op emissie-arme wijze aanwenden van mest in verband met onderzoek van de VEL en de VANLA (advies nr. TCB S41(1996) en advies nr. TCB S45(1996)). Het onderzoek was gericht op het testen van een goedkopere, lichtere en kleinere machine om emissie-arm mest aan te wenden en op het bepalen van de invloed van het toevoegmiddel 'Euro mestmix' op de ammoniak-emissie. De commissie had geen bezwaar tegen de ontheffing mede gezien de beperkte schaal waarop het onderzoek zou plaatsvinden (één bedrijf). De commissie zag ook geen milieuhygiënische bezwaren (in de zin van schadelijke gevolgen voor de bodemkwaliteit) in het toevoegen van 'Euro mestmix', hoewel het voor de commissie niet vaststond dat het middel de emissie van ammoniak effectief zou kunnen verminderen.

In de adviesaanvraag over de nieuwe Ontwerp-ontheffing wordt wederom de aandacht gevestigd op 'Euro mestmix' als alternatief middel om emissie van ammoniak te beperken. In de adviesaanvraag en het bijgesloten Projectvoorstel 'Mineralenproject Friese Milieucoöperaties VEL en VANLA' wordt gesteld dat de toevoeging van het middel 'Euro mestmix' zich niet goed verhoudt met emissie-arme aanwending middels injectie in de bodem. De reden hiervan wordt echter niet aangegeven.

Bovendien mist de commissie een evaluatie van de voor- en nadelen van het toevoegen van het middel 'Euro mestmix' ten opzichte van de toepassing van de lichtere machine om mest emissie-arm aan te wenden. Deze evaluatie zou mogelijk moeten zijn op basis van het onderzoek naar beide methodes in de achterliggende jaren. Het gaat hierbij om twee vragen:

- werkt de lichtere, kleinere machine om mest op emissie-arme wijze aan te wenden -die in de praktijk in het gebied getest is- beter dan de algemeen erkende technieken? (De commissie begreep uit de eerdere adviesaanvraag dat de algemeen erkende technieken te zwaar zijn voor het gebied waar het onderzoek plaatsvindt en onpraktisch is, gezien de kleinschaligheid van de percelen);
- kan op grond van het uitgevoerde onderzoek de hypothese bevestigd worden dat 'Euro mestmix' werkzaam is als middel om de emissie van ammoniak weg te nemen?

De commissie acht deze vragen van wezenlijk belang om te kunnen beoordelen of verder onderzoek naar 'Euro mestmix' in dit gebied perspectief biedt, met name als het middel 'Euro mestmix' in het onderzoek centraal staat.

Teneinde de argumenten van bovengenoemde afweging te achterhalen heeft de commissie zich laten informeren door de heer Van Bruchem, secretaris van de de onderzoeksraad die is ingesteld om het onderzoeksproject te begeleiden. De commissie heeft hieruit begrepen dat het onderzoek naar verbetering van de benutting van de stikstof betrekking heeft op een veel breder pakket van maatregelen op het landbouwbedrijf dan de vervanging van gangbare emissie-arme technieken door toediening van 'Euro mestmix'. Het uitgangspunt is dat aanpassingen van de veevoedersamenstelling, vermindering van de stikstofgift en verbetering van de biologische kwaliteit van de bodem tezamen de condities vormen voor een optimale benutting van op de bodem gebrachte stikstof door gewassen. De redenen om dierlijke mest in deze onderzoeksopzet bij voorkeur niet te injecteren zijn dat:

- de mest bij breedwerpige verspreiding meer in contact wordt gebracht met lucht doordat de mest niet direct in de bodem wordt gebracht; hierdoor zouden toxische verbindingen in dierlijke mest worden afgebroken en zou het bodemleven minder onder druk komen te staan;
- het volledige pakket van maatregelen de emissie van ammoniak zo ver zou terugdringen dat de toepassing van mestinjectie niet meer noodzakelijk is.

De eerder genoemde lichtere en kleinere machine om mest emissie-arm aan te wenden, kan volgens de heer Van Bruchem niet bij alle aangesloten bedrijven ingezet te worden, omdat de machine niet in productie is genomen, zodat alleen het onderzoeksexemplaar beschikbaar is.

Deze argumenten die ontbreken in de adviesaanvraag zijn van belang voor de afweging over het ontheffen van de verplichting mest emissie-arm aan te wenden. Overigens merk ik op dat de commissie slechts beperkte mogelijkheden heeft om zich op de hoogte te stellen van specifieke omstandigheden van een onderzoek, zeker indien op korte termijn een advies wordt verwacht. Het valt in te zien dat bij het lopende onderzoek praktische, onderzoekstechnische en mogelijk financiële aspecten een rol spelen. De commissie kan gezien de verschillende argumenten dan ook instemmen met een ontheffing van de verplichting tot emissie-arme aanwending. Het is hierbij essentieel dat de bij het onderzoek aangesloten boeren zich verplichten de stikstofverliezen op de bedrijfsbalans volgens MINAS (het Mineralen Aangifte Systeem) versneld terug te dringen. Deze resultaatverplichting scheidt het nodige vertrouwen in de intentie van de boeren die deelnemen aan het onderzoek.

De commissie ziet het nut in van onderzoek naar de mogelijkheid nutriëntenoverschotten terug te dringen door rekening te houden met de eigenschappen van de landbouwgrond op bedrijven. Of veel verwacht moet worden van de toevoeging van het middel 'Euro mestmix' is voor de commissie nog steeds zeer de vraag (bij de eerdere advisering werd deze twijfel al naar voren gebracht). Het lopend onderzoek kan hierover uitsluitsel geven. Daarom is een grondige evaluatie van de resultaten na afronding van het onderzoek gewenst om in de verdere toekomst een voldoende gemotiveerde beslissing mogelijk te maken over toepassing van 'Euro mestmix' als alternatieve methode om emissie van ammoniak te beperken.

Een afschrift van deze brief heb ik verzonden aan uw ambtgenoot van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer.

Met de meeste hoogachting,
de voorzitter van de
Technische commissie bodembescherming,

Ir. W.C. Reij.